

Pogovor s soncem

Otrok:

Kaj se skrivaš za oblaki,
kot da nočeš nas poznati,
tvoji zlati sončni traki
moralí bi vedno sijati.

Sonce:

Vedno, praviš, v zimi, v letu,
z jutra v jutro neprestano,
dolg čas bi bilo na svetu,
če bi svetil preveč vdano.

Otrok:

Ti si naša luč dobrotna,
dana v zdravje, razvedrilo,
kaj bi bitja mí slabotna,
če bi ti nam ugasnilo.

Sonce:

Jaz sem luč, temí svetloba,
vendar umaknem se večeru
kakor umakne se tegoba
tihí sreči, solza miru.

Jan Plestenjak

Majniške muhe

Ilustriral V. Gaspari.

Drobiža je bilo nič koliko. Pred šolo nas je bilo kar črno. »Ko turška vojska,« je godrnjala Repnica in je momljala Anžičevka. Iz petih vasi smo se natepli in se zdaj pa zdaj tudi stepli. Toda kar z malhami. Knjige so največkrat odfrčale, le tablice so še ostale, prav za prav okviri. Ploščice so se razbile na trdih buticah.

Spodnjičani in Zgornjičani so bili sami gruntarski, Dolfarčani in Bitenci mešani. Šutnarji pa zgolj bajtarski. Na šutno je zaneslo tudi mojega očeta, lepo zidano bajto si je sam postavil, najmanj dvajset let je bila najlepša v vasi. Zdaj ni več, saj pa tudi očeta ni več, ki je bil nanjo najbolj ponosen.

Spodnjičani so se radi rokomavhali z Zgornjičani in Dolfarčani, Zgornjičani z Bitenci, vsi se pa še najrajši znašali nad bajtarskimi šutnarji in če že drugače niso mogli nagajati, so nam peli:

Pikata pakata
šutnarska lakota!

Kadar smo imeli opravka le s Spodnjičani in Zgornjičani, smo se junačili in se ustili, kajti imeli smo Strovčevega Jaka, ki je udaril za/tri, in če je le po enem lopnil, so zbežali vsi. In smo se jim jezicali:

»Ej, ej, ali ste sirotko že spili, ali ste žmitke posušili, ali ste jih že pobrali iz kozolca, a?«

O sirotki in žmitkih niso smeli slišati, od jeze so se zvijali, kot bi jih s koprivami naštevali.

Majnika meseca smo bili najbolj mogočnjaški, za pokoro materam, za nadlego in škodo vaščanom. Prav zaradi nas je bilo tedaj največ zdrah in prepirov, tožbá in zamer.

Za vsakim voglom smo se frkali, včasih sredi ceste, da se je moral celo voznik ustaviti in nas razgnati z bičem. Po košatih hruškah smo se skrivali, kline zbijali z loparjem kar po travnikih in kadar je bil tepež splošen, se je umikajoča in prodirajoča vojska zakadila tudi v žito ali deteljo.

V šoli je pelo, da je bilo joj, in še ljudem se je učitelj smilil.

»Dober je, da jih ne pobije!« je rentačil Dobračev, Dolinski se pa trkal po prsih in momljajal: »Hvala Bogu, da si mi z otroško pokoro prizanesel. Še bom dal za revne otroke!«

Učitelj nas ni mogel ukrotiti, toda župnika smo se bali, da je bilo groza. On ni rabil palice, že pogled je zadostoval. Toda kadar je udaril, je bolelo pol leta. Kdor jo je že dobil, je bil ohlajen za vse leto.

»Ta jih zna!« ga je hvalil Brlanč.

»Kot bi bili obsedeni!« je goltal Jerga, kadar smo se zakadili čez njegov vrt, prevpili vrabce in kokoši in splašili živino v hlevu in zmotili dekle in gospodinje pri delu.

»Ko bo pokošeno, se razdivjajte po travniku!« je kričal Čukov Pavle in zavihitel bič, se pognal za nami in zdaj pa zdaj koga tudi neusmiljeno oplazil. Po pravici se mu je trava smilila!

Križajev pes je bil sicer lep, toda hud, na nas pokovce posebno. Psov sem se tiste čase bal in zato sem zmerom po žepih nosil kamenje in obmetaval lajajoče priklenjene zverine, pred odklenjenimi pa bežal.

»Ne draži psov!« me je opominjala mati, toda komaj sem bil iz hiše, sem pozabil na materin opomin in mati je že po laježu spoznala, da se grešnik noče spreobrniti.

»Le daj, le! Kar hlače ti naj pomeri in še kožo ti naj načne!« se je togotila, vem pa, da mi kaj takega ni privoščila.

Koračil sem po vasi, nikamor se mi ni ljubilo, gledal sem v zrak, zdaj pa zdaj se prislonoil k oknu, kajti ljudi ni bilo doma. Vsi so se medli na polju. Križajev pes je zalajal, preden me je zagledal, in to me je še najbolj pojezilo. Čisto nedolžen sem vendar, pa že vpije svetu, kot da sem mu ne vem kaj nastrunil.

»Čakaj me!« sem mu zagrozil, od vseh strani se prepričal, če ni morda le kdo doma, potem pa nadenj! Obmetaval sem ga s kamenjem, in ker je bil privezan, se je trgal, lajal, se zaganjal, plesal in hropel, se davil in kašljal in kazal svoje ostre zobe. Res, nisem se ga bal! Saj je bil privezan.

Vem, da sem ga zadel v hrbet. Videl sem ga tudi, kako se je stresel in tedaj se mi je neznansko zasmilil. Roka mi je omahnula in se obesila. Saj je vendar siromak in se še braniti ne more. Le kaj ti je storil? Hišo varuje, tatove odganja, saj bodo ljudje mislili, da si tat, ropar in plaščar! Obšla me je groza in nič nisem slišal, kako je pes lajal in se zaletaval, tudi videl ga nisem.

Počilo je nekaj, kot bi se utrgalo — bilo pa je že prepozno. Križajev pes se je zakadil vame, jaz pa v dir. Dvakrat trikrat je šavsnil po meni, razparal mi je srajco na plečih in hlače in o joj! poskusil svoje zobe tudi na koži. Bolela me je srajca, bolele so me hlače, še najbolj pa koža — kri mi je curljala po hrbtu, po stegnih in po kolenih. Brisal sem se z roko; zdaj kri, zdaj solze in razločno sem videl svoj obraz, ki je bil krvav in stopen. Bežal sem po vasi, čeprav se je pes takoj vrnil, ko je kaznoval in zaznamoval ju-

naka-zaplotnika. Bežal sem naravnost v šolo. Pokovci so se mi smejali in še dekleta so se nekam posmehljivo muzale.

»Ljubi maj, krasni maj!« so mi zapele, jaz pa sem se stiskal v kotu in ves osramočen, ker sem kazal meso na plečih, odkobacal v klop.

»Káj? Psa si dražil in si jo skupil!« je zlogoval učitelj in me potegnil iz klopi, me pogledal, potem se pa zresnil.

»K vodnjaku z menoj!« je ukazal in pobit in ponižen sem racal poleg njega.

»Dobro te jel!« je šepetal in me splakoval, potem me pa z neko rjavo tekočino namazal, da je peklo in žgalo, da nikoli takega.

Najbolj glasno mi je nagajala Spodnjičanka Tona. Zdaj sem že pozabil na raztrgane hlače in na razparano kožo, bolelo me je Tonino zbadanje.

Pikata pakata
šutnarska lakota,
kje ti je zaplata.

In če se je učitelj le za hip okrenil, sem moral slišati za seboj pesmico. Naučil se jo je Brojanov Pavle. V meni je vse kipelo in vrelo in zdaj pa zdaj mi je na starinsko klop zdrknila solza.

»Le počakaj, to jih bom!« me je tolažil sosed, bajtarski iz Šutne. Spoznal sem, da nisem žaljen le jaz, ampak vsi šutnarji. Za hip sem preletel z očmi obraze šutnarskih bajtarjev in videl sem, da so vsi z menoj in da so pripravljeni za boj.

Poldne je zvonilo in prečudno je udarjalo na ušesa in na srce.

Materi božji je posvečen majnik, mi je šumelo po glavi in povedil sem oči ob spominu na svojo mater, ki bo žalostna in bo morda še jokala. In zdelo se mi je, da je njen obraz čisto podoben obrazu Matere božje v oltarju.

Zvon pa ni hotel utihniti. Poldne je odzvonilo, pa sta se zazibala oba zvonova in jela prositi za dušo Urbanovega Jurija.

»Pikata pakata!« se je oglasila pesem, tiha, nekam boječa in tedaj sem šele videl, da so se šutnarji strnili in da so že začeli vihteti malhe s tablicami, knjigami in zvezki ter z okroglimi pušicami za peresa.

»Sirotko, sirotka!« se je zarežal Jaka in že lopnil po gruntarskih. Sam nisem vedel, kdaj je pognalo tudi mene med nje.

»Žmitki, žmitki!« sem kričal, se drl in zamahoval z malho.

»Na!« sem še slišal, potem se mi je pa zameglilo, zabliskalo in čez obraz se mi je pocedila kri. Kolena so se kar sama upognila in le tla sem še začutil, potem pa je vse umrlo. Slišal sem le še zvon in menda mi je bila misel, da morda zvoni meni, prijetna, ker se nisem predramil.

Tiste dni nisem mogel v šolo. Glavo so mi obvezali in mi postlali v kotu, da sem venomer mogel gledati v majniški oltarček. Mati božja me je milo in sladko gledala in rože okoli nje so drhtele. Vsak dan jim je mati zalivala in vsak dan je prižgala lučko. Zdelo se mi je, da se je tiste dni postarala in da tudi spala ni.

»Moli zase in za vse, da vam Mati božja odpusti!« mi je zdaj pa zdaj zašepetala in molila.

»Dobro si jo staknil!« se mi je nasmehnil oče, pa takoj se mu je spremenil obraz in prečudna skrb se je zagrizla vanj.

Jaz pa sem si zakril obraz in se tiho razjokal.

Pikata pakata, šutnarska lakota, sirotka in v kozolcih posušeni žmitki, vse to se je pa razbegnilo in gruntarski in bajtarski smo postali pametnejši šolarji in vsaj tisto leto družno hodili v šolo, da se nam je učitelj čudil in da so nas stare ženice kar hvalile.